

Tallinna Kirjanduskeskuse strateegilised eesmärgid 2023-2030

Eessõna

Tallinna Kirjanduskeskus on loodud 2017. aasta alguses ning koondab meie kirjanike A.H. Tammsaare, Eduard Vilde ja Mati Undi pärandit. Kirjanduskeskus koosneb A.H. Tammsaare, Eduard Vilde ja Mati Undi muuseumidest ja osaleb aktiivselt Tallinna kirjanduselusel. Kirjanduskeskuse tegevuse põhiluseks on A.H. Tammsaare, Eduard Vilde ning Mati Undi elu ja kirjandusloominguga seotud materjalide kogumine, säilitamine, uurimine, väärtustamine, vahendamine ja eksponeerimine hariduslikel, teaduslikel ja elamuslikel eesmärkidel.

Algaval arenguperioodil on Tallinna Kirjanduskeskusel kolm põhilist strateegilist eesmärki, milleks on 1.) Tallinna Kirjanduskeskuse brändimine; 2.) muuseumid arendada veelgi inspireerivamateks elamuste pakujaks ning 3.) Kirjandustäna arendamine. Fookusesse tõusevad muuseumides uute ekspositsioonide loomine ning uurimuskeskuse rajamine, läbimõeldud ja professionaalne haridustöö, kogude korrashoid ning aktiivne koostöö erinevate institutsioonide ja asutustega. Oluline rõhk on Tallinna Kirjanduskeskuse teenuste arendamisel ja turundusel ning asutuse kui terviku arendamisel.

Ühtlasi on Tallinna Kirjanduskeskus endale eesmärgiks seadnud linna kirjanduspärandi kaardistamise (mälestustahvlid, monumendid) laiemalt, Tallinnaga oluliselt seotud kirjanike uurimise ja nende mälestuse jäädvustamise, Tallinna kuvandi käsitlemise eesti (ja ka välis-) kirjanduses jne. Oluline on panustada oma tegevusega Tallinna linna sotsiaalse, keskkondliku ja kultuurilis heaolu suurendamisse, olla linnale heaks partneriks.

Visioon

Kirjanduspärand on osa kaasaegsest kirjanduselusest ning muudab meie kultuuriruumi rikkamaks ja tähenduslikumaks. Tallinna Kirjanduskeskus on bränd, mis seda esindab. Inimesed teavad, et Tallinna Kirjanduskeskus koosneb kolmest muuseumist – A.H. Tammsaare, Mati Undi ja Eduard Vilde muuseumidest. Tallinna linnaruumis on kirjandusega seonduvat senisest palju rohkem märgata ning kirjanduspärand on hästi hoitud.

Missioon

- 1.) Tallinna Kirjanduskeskuse esmane missioon on A.H. Tammsaare, Mati Undi ja Eduard Vilde elu ja loominguga seotud materjalide kogumine, säilitamine, uurimine, väärtustamine, vahendamine ja eksponeerimine hariduslikel, teaduslikel ja elamuslikel

eesmärkidel.

- 2.) Lisaks näeb Tallinna Kirjanduskeskus oma missioonina uurida Tallinna linna kirjanduspärandit laiemalt ning jälgida kirjanikega seotud mälu paikade olukorda; teha/innustada Tallinnas elavate või oma loomingus laialdaselt Tallinnat käsitlevate kirjanikega seotud uurimistöid ning vahendada uusi käsitusi hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel; uurida ja vahendada Tallinna linna kuvandit ilukirjanduses.

Strateegilised lähtealused ja seosed arengukavaga

Arengukava koostamisel on järgitud järgmisi dokumente:

- **Tallinna Kirjanduskeskuse põhimäärus;**
<https://www.riigiteataja.ee/akt/414122016016?leiaKehtiv>
- **Tallinna arengustrateegia 2035 ja**
<https://strateegia.tallinn.ee/>

Ennekõike Tallinna kultuuristrateegia eesmärgid, millest erilise tähelepanu all on just tegevuskava punkt nr 2 “LIGIPÄÄSETAV MÄLU JA ELUKESTEV ÕPE”.

Samuti on järgitud Tallinna arengustrateegiast järgmisi sihte, nagu

- “SÕBRALIK LINNARUUM”, eriti eesmärki “Kõigi ühised tänavad” ning
- “LOOV MAAILMALINN”, millest Tallinna Kirjanduskeskuse suurema tähelepanu all on eesmärgid
 - “Avatud õppimise ruum”,
 - “Teaduse, innovatsiooni ja katsetuste linn”,
 - “Loovate inimeste ja sündmuste linn” ning
 - “Hoitud ehitus ja kultuuripärand”.

- **Turismistrateegia 2022-2025**
<https://mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/arengukavad>

Järgitud on kõiki on eriti eesmäärke, nagu:

- 1.) Eesti on kestlik turismisihtkoht, mis pakub külastajale vaheldusrikast ja ehedat reisielamust kõikidel aastaaegadel ning
- 2.) Eesti külastatavus ja turismiteenuste eksport ületab kriisieelset taset.

Olukorra SWOT analüüs

TUGEVUSED	NÕRKUSED
Personal, töökorraldus	
pühendunud ja pädevad töötajad	palgad ei ole konkurentsivõimelised
kokkuhoidev kollektiiv, töökeskkond hea	sisekommunikatsioon ei toimi alati efektiivselt
paindlik töökorraldus, mis soosib eraelu ja tööelu sobitamist	temaatika ning vajaminevad oskused/kogemused on nii spetsiifilised, et raske on leida koolitusi, mille kaudu saaks töötajad end täiendada ja motiveerida
Keskkond, asukoht	
Kadrioru keskkond toetab muuseumide erilist miljööd	erivajadusega inimestele puudub ligipääs
muuseumidel/majadel on ajalooline ja kultuuriline väärtus, muutes neid ainulaadseks	ajalooliste interjööride pidevaks korrashoiuks napib vahendeid
muuseumid asuvad lähestikku ning külastajal on võimalik vähese vaevaga käia läbi kõik kolm muuseumi	sildistus linnaruumis ja muuseumide lähistel on märkamatu või puudub
muuseumid moodustavad Kirjandustänavale head pidepunktid	ruumipuudus, mis pärsib teatud tegevusi, näiteks ei ole üheski muuseumis ruumi eraldi hariduskeskuseks
Teenus, turundus	
Kirjandustänav festival on tugev bränd	ei teata, et Tallinna Kirjanduskeskus on kolm eraldi muuseumit, millest tulenevalt ei ole meie bränd arusaadav
atraktiivsed muuseumimeened, mille kaudu meid teatakse	pole toimivat veebipoodi
Kastellaanimaja galerii on tugev ja iseseisev bränd	püsiekspositsioonid vajavad uuendamist
korraldatud sündmused, näitused ja haridusprogrammid on väga heal tasemel, rõhume kvaliteedile, mitte	kirjanikumuseum ei ole turistile huvipakkuv, ka siseturist ei pea kirjandusklassiku muuseumit

kvantiteedile	atraktiivseks külastuskohaks, kuhu vabal ajal minna
kompetentsus ja teadustegevus, nt kommenteeritud väljaanded, sügiskonverentsi traditsioon jm	
meid teatakse kui usaldusväärset, paindlikku ja loovat organisatsiooni	
muuseumi iseloomustab isiklik lähenemine	
oleme koostööaltid ja avatud koostööks, sh veame tugevat koostööd teiste kirjanike muuseumidega	
Kogud	
kirjanike pärand: arhiiv, elulood, looming	kolme muuseumi arhiivide peale üks koguhoidja - töökoormus kasvab, töökäsi vähe.
meie kogud on ainulaadsed ja hästi hoitud	
VÄLJAKUTSED	VÕIMALUSED
ülesannete hulk ja ootused muuseumidele nii küllastajate, ühiskonna kui ka linna poolt kasvavad, aga samade vahendite ja sama personali hulgaga ei ole neid võimalik täita või siis ähvardab töötajaid läbipõlemisoht	rohkem leida üliõpilasi, kes on huvitatud oma praktika tegemisest Tallinna Kirjanduskeskuses
muuseumimaastikul konkureerime suurmuuseumide ja nende eelarvevõimalustega	leida sõpruskoolid ja arendada suhteid koolidega tihedamaks
olulisel määral mõjutab meid haridusmaastikul toimuv: kirjandustundide arv ja sisu; kui palju käsitletakse kirjandusklassikat koolides ja õppekavades ning kui palju on aega, et tulla muuseumidesse	uute turundamisvõimaluste leidmine (nt kingitus.ee keskkonna kaudu teist tüüpi sihtrühmade leidmine)
omanäolisuse säilitamine	tihedam koostöö turismiettevõtetega
näitustegevuse korraldamine muuseumide ruumipuuduse juures	koostöö tihendamise raamatukogudega
COVID-19 pandeemia ja teised kriisid	ruumirendi arendus

kirjandusteadlaste kahanev järelkasv, spetsialistide nappus	erarahastuse kaasamise kasvatamine
koostöö rahvusvahelise kirjanike muuseumide kogukonnaga	erasektor kui sihtrühma potentsiaal on kasutamata
	ekspositsioonid võõrkeeltes atraktiivsemalt esitleda (audiogiid mobiilil)
	rohkem ühiseid välisreise, mis tihendavaid rahvusvaheliseid suhteid ja lisavad motivatsiooni
	tagasiside küsimine külastajatelt on siiani kasutamata valdkond

Swot analüüsi põhjal selgunud põhiliste riskidele pakutavad lahendused on järgmised:

Risk	Maandav tegevus
1. Palgad ei ole konkurentsivõimelised.	1. Pakkuda hüvesid, mis puudusi kompenseerib, nagu nt paindlik tööaeg ning töökorraldus; ühisüritused; koolitused jne.
2. Linnaruumis liikudes ei jää inimestele muuseumid silma; inimesed ei tea, et Kadrioru ilusamates majades on muuseum, kuhu võib sisse astuda.	2. Leida vahendeid ja võimalusi suuniste, siltide jms vahendusel end linnaruumis märgatavamaks muuta; pöörata turundustegevuses rohkem tähelepanu ka asukoha väljatoomisele.
3. Püsiekspositsioonid ei toeta korduvkülastusi.	3. Leida vahendeid püsiekspositsiooni uuendamiseks, kus on rohkem võimalusi ka vahetatavateks näitusteks/osadeks..
4. Ülesannete ja ootuste kasv töötajatele, läbipõlemisoht.	4. Tallinna Kirjanduskeskuse väärtuste ja prioriteetide tugevam teadvustamine ning juurutamine töötajates; meeldiva töökeskkonna hoidmine.
5. Kirjanikumuseum ei ole turistile atraktiivne.	5. Arendada muid teenuseid, mille abil meelitada Tallinna Kirjanduskeskusesse rohkem külastajaid ning suurendada käivet (nt loengusarjad, koolitused, õpikeskkond jne).

Tallinna Kirjanduskeskuse tegevust mõjutavad trendid

- inimeste lugemisharjumused;
- inimeste kultuuriharjumused laiemalt (muuseumikülastused jm)
- meelelahutuse massilisemaks muutumine;
- turismi ja siseturismi olukord;
- elatustaseme tõus/langus;
- kultuuri rahastamine.

Väärtused

Tallinna Kirjanduskeskust iseloomustab omanäolisus, ainulaadsed muuseumikeskkonnad, millel on eriline kohavaim.

- Inimesed

Meie töötajad on õnnelikud ja motiveeritud. Meid iseloomustab armastus oma valdkonna vastu. Oleme professionaalsed ja usaldusväärsed. Väärtustame oma külastajaid, keda tervitame kirjanike muuseumides nagu kodus. Meie muuseume iseloomustab isiklik suhtumine ja paindlikkus.

- Kultuur

Väärtustame kirjandust, kirjanduspärandit, lugemisarmastust. Meie töötajaid ja töökeskkonda iseloomustab pühendumine, hea kultuuritaju ning arusaamine tähtsatest kultuurilistest ja ühiskondlikest protsessidest. Meie tegevuse põhialuseks on autentsed museaalid – nende mõtestatud kogumine, kestlik säilitamine, teaduslik läbitöötamine ja atraktiivne eksponeerimine ja tutvustamine.

- Koostöö

Oleme avatud koostööle ning väärtustame koostöövalmidust nii asutusesiseselt kui ka suhetes teiste organisatsioonide ja isikutega, sh rahvusvahelisel tasandil.

- Innovaatilisus

Meie organisatsiooni iseloomustab konservatiivne innovaatilisus – püsiväärtusi ja traditsioone hülgamata oleme paindlikult uuendusmeelsed.

Tallinna Kirjanduskeskus tegevuseesmärgid aastateks 2023-2030

1. Muuseumide ja püsinäituste uuendamine

1.1. A.H.Tammsaare muuseumi fassaad, konstruktsioonid on renoveeritud; aed on renoveeritud ja valgustatud.

1.2. Koidula 12A maja on tervenisti Kirjanduskeskuse käsutuses, mis võimaldab välja arendada hariduskeskuse ja kirjaniku loomeresidentuuri.

1.3. Mati Undi muuseumile on loodud püsiekspositsioon ja uurimiskeskus. Untium toimib aktiivselt.

1.4. Eduard Vilde muuseumis on korrastatud teise korruse tööruumid, paigaldatud tuletõkkeüksed, renoveeritud ajalooline korter ning loodud pööningule lugemispesa.

1.5. Kolmest kirjanikust on muuseumide püsinäituste tarbeks loodud lühidokumentaalfilmid muuseumis näitamiseks.

1.6. Kõikides muuseumides saab kasutada mobiili audiogiidina.

1.7. Kõikidel muuseumidel on atraktiivselt kujundatud muuseumipood.

2. Kirjandustänav

2.1. Faehlmanni ja Poska vahelisel alal on Koidula tänav ümber renoveeritud Kirjandustänavaks.

2.2. Kirjandustänaval asuv maja aadressil Koidula 18 on renoveeritud ja sinna on kolinud Kadrioru raamatukogu.

2.3. Kirjandustäna festival toimib kogukondi liitva sündmusena ning on kujunenud aasta tähtsaimaks kirjandussündmuseks.

3. Tallinna Kirjanduskeskus

3.1. Tallinna Kirjanduskeskuse nimetust seostatakse Tammsaare, Undi ja Vilde muuseumide nimedega, visuaalne identiteet ja bränd on tuntud ja arusaadav.

3.2. Sisuline koostööpartner kohalikule kogukonnale, koolidele ja lasteaedadele. Pered ja üksikkülalastajad peavad Kirjanduskeskuse muuseumi atraktiivseks vaba aja veetmise kohaks.

- 3.3. Kirjanduskeskus on tõhustanud koostööd ülikoolidega ning omab suuremat resonantsi uurimisasutusena.
- 3.4. Kirjanduskeskuse veebiplatvormid ja sotsiaalmeedia kanalid on laiendatud (õpikeskkond kodulehel, taskuhääling) kaasajastatud ja toimivad tõhusamalt.
- 3.5. Kirjanduskeskusel on toimiv ja atraktiivne e-pood.
- 3.6. Kirjanduskeskus liigub rohelise muuseumi suunas - korduvkasutus, loodussõbralikud materjalid, energia kokkuhoid jm.
- 3.7. Kõikide muuseumide kogud on digiteeritud, dokumentatsioon on korrektne ja ajakohastatud.
- 3.8. Kirjandusliku Tallinna kaardirakendus on arvestatav andmebaas Tallinnaga seotud kirjanduse kohta.
- 3.9. Kirjanduskeskuse töötajad osalevad regulaarselt erialaseid oskusi ja teadmisi arendavatel koolitustel ning rahvusvahelistes koostööprojektides.
- 3.10. Tallinna Kirjanduskeskus osaleb olulistes diskussioonides riiklike strateegiatega jm arengudokumentide koostamise ja seadusandluse loomise protsessides ja aruteludes, mis puudutavad kirjandust ja kirjanduspärandit.

Meetmed eesmärkide saavutamiseks

- Töötajad: vähemalt 0,5 koormusega kuraator tegeleb Kastellaanimaja galerii näituseprogrammiga. Kirjanduskeskusel on 2 haridustöötajat ja teadur-koguhoidja töökoht.
- Järelvaataja ametikoht on muudetud külustusjuhi kohaks.
- Muuseumid on saanud investeeringud püsinäituste ja majade korrastamiseks.
- Tallinna linn on võtnud Kirjandustänavat arendamise oma strateegiasse.
- Eelarvelised vahendid võimaldavad arendada kirjandusliku Tallinna kaardirakendust (tõlkimine inglise keelde; uute radade loomine), mis omakorda aitab kaasa turistidele meie kirjanduse ja kirjanduspärandi tutvustamisele ning toetab Kirjandustänavat ideed ja Kirjanduskeskuse muuseumide tutvustamist
- Haridustegevuste laiendamiseks on loodud kaasaegne õpikeskus ja lugemispöning, mis toob muuseumidesse pered ja erinevas vanuseastmes õppegrupid.

- Vabatahtlike abiga ning koostööprojektide raames oleme suutnud teha muuseumide kogud digitaalselt kättesaadavaks.
- Koostöös õpetajate, ülikoolide ja haridusasutustega oleme kirjandusklassika õpet ja sellega seonduvaid muuseumiskäike suutnud kasvatada ning väärtustada.